

VLEES NOCH VIS

door Barend de Goede

Anthonie Donker is voor ons de dichter van verzen als: „Wenn nur ein Traum das Leben ist“, van strophen als: „God heeft aan mij toch niet misdreven....“ en van regels als: „O God, vergéef de kleine nachtegaal“. Om deze en dergelijke verzen, strophen en regels zal Donkers poëzie ons altijd bij blijven als de manifestatie van een voor den Christen niet altijd acceptabel, maar ongemeen groot en zuiver talent. Aan deze waardering zal „Gebroken Licht“ geen afbreuk meer kunnen doen, al moeten wij erkennen, dat zij er wèl een klap door gekregen heeft.

Op de huidige poëzie ligt de doem der middelmatigheid, waar ook Donker niet aan wist te ontkomen, hoe vreemd het klinken moge. Zijn jongste boek is bij lange na niet zó goed, dat men erover juichen kan, juist niet slecht genoeg om er kregelig van te worden en precies voldoende middelmatig om ervan in slaap te vallen; wij zijn deze gedichten reeds vergeten vóór zij gestalte voor ons gekregen hebben en dat is wel het ergste, wat van gedichten gezegd kan worden.

Onherkenbaar heeft de dichter van „Acheron“ en „De Draad van Ariadne“ zich vermomd en onvindbaar is hij schuil gegaan achter de rijstebrijberg van ijdele woorden, die het hoofdbestanddeel van „Gebroken Licht“ vormen.

Goede poëzie moet beantwoorden aan de eis, dat de n ó ó d z a a k tot het schrijven ervan duidelijk blijkt, dat zij er niet is om haars zelfs wil, maar dat zij de enig-mogelijke wijze van uiting voor des dichters gevoelens van vreugde of smart is. Welnu: van deze noodzaak vindt men in deze bundel geen spoor, wèl vinden we er een coquet spel met en een gevaarlijke liefde voor het mooie woord en het stromend rythme. Wat — in vrede — te beginnen met een gedicht als het volgende:

TONGEN.

Het slechtste werk der schepping zijn de tongen,
een glad en valsch en glibberig gebroed,
de spitse angels van een bits gemoed,
arglistig, van een sluipend gif doordrongen.

Geen ding, dat niet vervalscht wordt en verwrongen.
Een boos vermoeden geeft het andre voet.
Venijn doorsijpelt stem en lach en groet.
Een slecht gerucht krijgt snel als ratten jongen.

Door het onzichtbre omsingeld en besprongen,
heeft echter zij, ook nu zij het vermoedt,
niet minder zorgeloos er om gezongen.

Niet alleen, dat in de aanhef een onchristelijk angeltje van eigendunk verborgen is, maar daarenboven: wat mag de dichter bezield hebben, dat hij aan deze boutade met de verbijsterende lyrische uithaal aan het slot het schijn-uiterlijk van poëzie gaf? „Het Ree“ is een sentimentele draak, waarover Fiora della Neve gebloosd zou hebben, afgezien nog van het feit, dat deze den dominee waarschijnlijk met rust gelaten zou hebben.

Men oordele zelf: het toneel stelt voor een prachtig, smetteloos alpenlandschap, met een rank ree op een der bergtoppen; voorts een dominee, die op jacht is en pief-paf-poef het beest buit maakt. Des dichters gemoed raakt hier dermate door in beroering, dat een ergerlijke profanie niet voldoende is, om er uiting aan te geven. Men begripe ons goed: Donker mag over bovenstaand gebeuren best verontwaardigd zijn en misschien had uit zijn verontwaardiging ook wel een goed gedicht kunnen ontstaan, maar dit is niet het geval geweest en een volgende maal moet hij het daarom maar eens met een brochure proberen.

„Scheppingswerk“ doet ons deze dichter kennen als een spotter, weliswaar als een goedmoedig spotter, maar dat doet aan het feit zelf niets af: ironie, die niet argumenteren kan, is laf en dubbel laf, indien het een ironie is met het heilige.

Wij schreven aan het begin, dat „Gebroken Licht“ aan onze waardering voor den dichter geen afbreuk heeft kunnen doen. De oorzaak daarvan is, dat Donker ons niet geheel en al in de steek heeft gelaten, maar tussen de nodeloze, dus slechte, poëzie enkele verzen verstoppt heeft, die voor zijn vroeger werk niet onderdoen.

Wij citeren:

TE LAAT GEKOMEN BRIEF.

Hoe vreemd is dit — ik heb een brief geschreven en dit bericht heeft hem niet meer bereikt. De kleine, zwarte letterteekens bleven voor altijd onderweg. De tijd verstrijkt,

Zij blijven tusschen dood en leven zweven voor een verschiet, dat eindeloos ontwijkt. Hoe vreemd is dit — ik heb een brief geschreven, die vruchteloos naar eeuwige verten reikt.

Hier geen grote woorden om innerlijke onmacht te maskeren of dichterlijke ijdelheid te etaleren: hier enkel en alleen een bewegende spreken in simpele uitbeelding over wat niet verzwegen kon worden. Er is nog meer; fragmentarisch halen wij aan:

DE TUIN.

Het is een kleine, warme tuin waarin wij spelen. Schaduwend gaan daarover groote wolken. Soms staan wij plotseling dicht bijeen. Onzichtbaar in het midden staat er een —

Zijn stem gaat tellend langs den ganschen kring: Olke bolke riebe solke — en eindelijk blijft er geheel alleen een van ons over en die gaat dan heen. .... Maar bloemen, bladen, zon en wolken wenken. Wij spelen door.

Er is nog meer, want wij herinneren ons, dat de dichter van „Grenzen“ doodmoe en zonder een vleugje levensvreugde is geweest, doch dat degene, die ons uit „Gebroken Licht“ tegemoet komt in dit opzicht weinig minder dan een herboren mens is. Hiermee is veel gewonnen, maar niet alles; veel blijft er te wensen over en voor de vervulling van die wensen is het nog niet te laat.

„Jongen, wees vrij als de wind, als het wild, wees zoo vast en taai als een schors, als een schild.

Ga dan het leed, het geluk tegemoet, draag zorg, dat je leven het leven groot.“

Welnu: vóóruit dan!

Naar aanleiding van „Gebroken Licht“, verzen van Ant. Donker; uitg. Van Loghum Slaterus te Arnhem.

Het aantal inwoners van Nederland bedroeg op 1 Augustus j.l. 8.431.669. Het aantal verkochte fietsplaatjes bedroeg zoveel minder dat er goed uitgerekend op iedere 2½ inwoner een fiets moet zijn. In Amerika hebben ze zo ongeveer op iedere 2½ inwoner een automobiel. Wat komen we toch nog een hoop tekort!

Het aantal Mekka-gangers — men weet wel, de mensen die de zwarte steen gaan kussen — loopt jaarlijks hard achteruit. In

'27 waren het nog een 35000, nu nog maar 2500. Het Islamisme schijnt dus ook al in „crisis“ te zijn. Wat is dat tegenwoordig niet?

De vrouw van President Roosevelt verdient aan haar letterkundige arbeid voor diverse tijdschriften een zakcentje van 100.000 dollar. Haar echtgenoot heeft een traktement van 75.000 dollar. Het is in Amerika dus beter om letterkundige dan om politicus te zijn. Och, waren we in ons landje eens zover!

Sedert het jaar 933 zijn er door Frankrijk 135 oorlogen gevoerd, door Engeland 176, door Rusland 151, door Oostenrijk 131, door Spanje 75, door Italië 32, door Duitsland 24 en door Nederland „slechts“ 23.

De wereldoorlog was 3 maal zo erg als de 900 grootste oorlogen, die sinds 500 vóór Christus gevoerd zijn. Geschiedenis der mensheid.....

Italië heeft zich voorgenomen om in het Morenland de beschaving te gaan brengen. En de huidige beschaving bestaat uit conferenties en commissies. Wanneer de abessijnen geen lust tot vechten hebben, melden ze dit, en dan geeft Italië uitstel. Wanneer het front te dicht in de buurt van de enige abessijnse spoorlijn komt, vraagt de Negus het front te verplaatsen. Italië bewilligt er terstond in, dat het front 100 km. verlegd wordt.

Dat is bij het tragische en het afgrijselijke van deze oorlog nog een komische noot. Of is het de wreedheid van de kat, die eerst een tijdlang met haar slachtoffer speelt?

Een huiseigenaar te Stafford, die kortgeleden gestorven is, heeft al zijn huurders een bedrag van 100 pond sterling ieder nagelaten om hen te belonen voor de stiptheid waarmee zij hun huur betaald hebben.

Een voorbeeld dat navolging verdient!

